

IZVJEŠTAJ O KVALITETI ZA STATISTIČKO ISTRAŽIVANJE
Turistička aktivnost stanovništva Republike Hrvatske
za 2021.

Organizacijska jedinica: Služba statistike turizma
Priredile: Ivana Brozović i Suzana Nujić

studeni, 2022.

0. Osnovne informacije

- Svrha, cilj i predmet istraživanja

Svrha statističkog istraživanja Turistička aktivnost stanovništva Republike Hrvatske jest prikupiti podatke o nacionalnom turizmu, tj. podatke o broju i obilježjima putovanja stanovništva Hrvatske izvan uobičajene sredine. Cilj je procijeniti koliko putuju stanovnici Hrvatske, zašto odlaze na putovanja, gdje i kada odlaze na putovanja, koliko traju putovanja te koliki su izdaci na putovanjima. Za ispitanike koji nisu odlazili na privatna višednevna putovanja prikupljaju se podaci o glavnim razlozima neodlaska na putovanja tijekom godine.

Istraživanje se kontinuirano provodi od 2007. te obuhvaća privatna, poslovna, višednevna i jednodnevna putovanja, kao i putovanja u Hrvatskoj i inozemstvo.

- Izvještajno razdoblje

Kalendarska godina.

- Pravni akti i drugi sporazumi

Na europskoj razini: Uredba (EU) br. 692/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj statistici turizma

Na nacionalnoj razini: Zakon o službenoj statistici (NN, br. 25/20.)

- Sustav klasifikacija

Klasifikacija prostornih jedinica za statistiku

Šifarnik zemalja

Valute

- Statistički pojmovi i definicije

Jednodnevni posjetitelj jest svaka osoba koja putuje u mjesto različito od svoga uobičajenog okruženja i ne provede noć u ugostiteljskome ili drugom objektu za smještaj i čija je glavna svrha putovanja različita od obavljanja određene aktivnosti koja se financira iz posjećenog mjesta. Trajanje jednodnevnih putovanja mjeri se u satima. Osoba koja svakodnevno putuje na rad ili školovanje u drugo mjesto ne smatra se posjetiteljem.

Turist je svaka osoba koja u mjestu izvan svoje uobičajene sredine provede najmanje jednu noć u komercijalnome ili nekomercijalnome smještajnom objektu (ali kraće od 12 mjeseci neprekidno) radi odmora, rekreacije, zabave, posjeta rodbini ili prijateljima, očuvanja i unaprjeđenja zdravlja, poslovnih, vjerskih i drugih razloga, a nije obavljanje aktivnosti koja se financira iz posjećenog mjesta. Svi su turisti putnici, ali nije svaki putnik turist. U turiste se ne uključuju migranti, pogranični radnici, diplomati, članovi vojnih snaga na redovitim zadacima, prognanici i nomadi.

Uobičajenu sredinu (okruženje) neke osobe čini neposredna blizina doma i mjesto rada ili školovanja, kao i ostala često posjećivana mjesta. Postoji samo jedna uobičajena sredina neke osobe. Uobičajenu sredinu određuju četiri kriterija: prelazak administrativne granice prebivališta, trajanje putovanja, učestalost odlaska na putovanja i razlog odlaska na putovanja.

Uobičajenom sredinom može se, npr. u Hrvatskoj, smatrati područje općine.

Svrha putovanja jest temeljni razlog zbog kojeg se odlazi na putovanje, odnosno bez koje se dano odredište ne bi posjećivalo. Turistička putovanja ovisno o svrsi putovanja mogu biti: privatna (odmor, rekreacija ili zabava, uključujući posjete rodbini i prijateljima) i poslovna (putovanja na kongrese, konferencije, poslovne sastanke, sajmove, izložbe, učenje jezika i ostala obrazovna putovanja, kulturna, sportska i slična putovanja).

Privatno putovanje jest turističko putovanje čija je svrha odmor, rekreacija, kupnja, zdravlje, hodočašće, vjerski razlozi, posjet rodbini i prijateljima i slično. Privatna putovanja nisu: tjedne migracije ili odlazak na posao ili školovanje, sezonski rad, boravak u bolnicama ili lječilištima koji je plaćen preko socijalnog osiguranja, boravak u izbjeglištvu i azilu.

Poslovno putovanje jest putovanje čija je svrha posao ili profesionalni razlozi, ali ne i svakodnevna lokalna putovanja i poslovno motivirana putovanja u uobičajenoj sredini. U poslovna putovanja ulaze putovanja na kongrese, konferencije, poslovne sastanke, sajmove, izložbe, učenje jezika i ostala obrazovna putovanja, kulturna, sportska i slična putovanja, ali ne i poslovna putovanja koja su plaćena iz posjećenog mjesta.

Trajanje turističkog putovanja jest vrijeme provedeno na putovanju i može trajati najviše 365 dana neprekidno.

Duljina boravka za turističko putovanje s noćenjem određuje se brojem provedenih noći u mjestu boravka.

Izdaci na putovanju obuhvaćaju sve izdatke koje je posjetitelj imao za putovanje, a nastali su prije samog početka putovanja i za vrijeme putovanja. Navedene izdatke može načiniti i druga osoba u ime posjetitelja i na njegov trošak.

- Statistička jedinica

Jedinica promatranja za broj osoba koje su bile na putovanju jest stanovnik Hrvatske u dobi od 15 i više godina (izvještajna jedinica izjednačena je sa statističkom jedinicom). Jedinica promatranja za podatke o broju višednevnih i jednodnevnih putovanja i njihovih obilježja jest putovanje stanovnika Hrvatske u dobi od 15 i više godina.

Statistička jedinica za turistička putovanja jest putovanje, a izvještajna jedinica jest stanovnik Hrvatske u dobi od 15 i više godina.

- Statistička populacija

Ciljana populacija u istraživanju jesu stanovnici Republike Hrvatske u dobi od 15 i više godina koji žive u privatnim kućanstvima. Nije uključeno stanovništvo koje živi u institucijama (staračkim domovima, zatvorima i slično), državljani Republike Hrvatske koji žive u inozemstvu i strani državljani koji žive u Republici Hrvatskoj.

1. Relevantnost

1.1. Korisnici podataka

Nacionalni korisnici: Ministarstvo turizma i sporta, Institut za turizam, ekonomski analitičari, znanstvenici, mediji te javnost

Međunarodni korisnici: UNWTO, OECD

Interni korisnici: Sektor nacionalnih računa

1.1.1. Potrebe korisnika

Postoji nacionalna relevantnost ankete jer to je jedan od izvora podataka za kompilaciju satelitskog računa turizma. Istraživanje zadovoljava potrebe naših korisnika.

1.1.2. Zadovoljstvo korisnika

Prvo istraživanje o zadovoljstvu korisnika provedeno je u 2013., a drugo u 2015. Rezultati tog istraživanja mogu se provjeriti na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr.

1.2. Potpunost

Istraživanje se provodi u skladu s Uredbom (EU) br. 692/2011 Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj statistici turizma i preporukama u Metodološkom priručniku za statistiku turizma te obuhvaća sve obvezne varijable.

1.2.1. Stopa potpunosti podataka

Pokazatelj se ne izračunava.

2. Točnost i pouzdanost

2.1. Uzoračka pogreška

Uzoračka pogreška prikazuje preciznost procjene parametara populacije na temelju uzorka. Kako je riječ o slučajnom izboru uzorka, ocjene preciznosti procjena daju se u obliku koeficijenta varijacije, standardnim pogreškama te intervalima pouzdanosti za najvažnije varijable.

Okvir za izbor uzorka jest imenik fiksnih i mobilnih telefonskih linija u Republici Hrvatskoj. U istraživanju se koristio stratificirani slučajni uzorak, stratificiran s obzirom na županiju i vrstu telefonske linije (fiksna ili mobilna). Ciljana populacija u istraživanju jesu stanovnici Republike Hrvatske u dobi od 15 i više godina koji žive u privatnim kućanstvima. Nije uključeno stanovništvo koje živi u institucijama (staračkim domovima, zatvorima i slično), državljani Republike Hrvatske koji žive u inozemstvu i strani državljani koji žive u Republici Hrvatskoj. Ako je u uzorku bila riječ o fiksnoj telefonskoj liniji, ispitanik se u pripadajućemu, slučajno izabranom kućanstvu birao metodom rođendanskoga ključa.

Budući da se okvir stanovništva sastoji od fiksnih i mobilnih telefona, postoji pogreška nepokrivenosti stanovništva za osobe čiji se brojevi ne nalaze u telefonskom imeniku. Procjena je da ima oko 86% kućanstava u Republici Hrvatskoj s fiksnim telefonom. Pretpostavljamo da je nepostojanje fiksnog telefona u koleraciji sa sociodemografskim varijablama koje prikupljamo u anketi. Ovaj poduhvat anuliran je postupkom poststratifikacije (prema demografskoj strukturi cjelokupne populacije).

2.1.1. Pokazatelji uzoračke pogreške

Procjene i mjere preciznosti najvažnijih pokazatelja o turističkoj aktivnosti stanovništva Republike Hrvatske u 2021.

	Procijenjena vrijednost	Koeficijent varijacije, %	95%-tni interval pouzdanosti	
			donja granica	gornja granica
Broj osoba na višednevnim putovanjima				
Broj osoba na privatnim putovanjima	1 354 229	2,4	1 290 372	1 418 086
Samo u Hrvatskoj	1 051 036	2,8	992 990	1 109 083
Samo u inozemstvo	140 076	7,0	120 557	159 594
I u Hrvatskoj i u inozemstvo	163 117	5,7	144 782	181 451
Na putovanjima s 1 – 3 noćenja	596 485	3,5	555 881	637 089
Na putovanjima s 4 i više noćenja	1 059 120	2,7	1 002 169	1 116 071
Broj osoba na poslovnim putovanjima	134 216	5,4	119 767	148 666
Broj višednevnih putovanja				
Privatna putovanja	3 553 325	2,1	3 408 990	3 697 661
U Hrvatskoj	3 020 049	2,4	2 880 581	3 159 518
U inozemstvo	533 276	3,5	496 810	569 742
Poslovna putovanja	363 663	7,6	309 483	417 844
U Hrvatskoj	258 021	9,8	208 249	307 793
U inozemstvo	105 642	10,1	84 330	126 954
Broj noćenja na višednevnim putovanjima				
Noćenja na privatnim putovanjima	22 994 788	4,0	21 203 145	24 786 432
U Hrvatskoj	18 163 977	4,0	16 756 781	19 571 173
U inozemstvo	4 830 811	11,7	3 721 485	5 940 138
Noćenja na poslovnim putovanjima	1 907 832	19,2	1 186 269	2 629 395
U Hrvatskoj	1 035 609	30,7	406 538	1 664 680
U inozemstvo	872 223	20,7	512 872	1 231 574
Izdaci višednevnih putovanja, u kunama				
Izdaci na privatnim putovanjima	6 657 278 200	3,6	6 193 623 856	7 120 932 544
U Hrvatskoj	5 061 404 238	3,7	4 691 107 344	5 431 701 132
U inozemstvo	1 595 873 962	8,8	1 319 291 584	1 872 456 339
Izdaci na poslovnim putovanjima	1 426 958 558	14,5	1 018 706 392	1 835 210 723
U Hrvatskoj	655 365 328	21,0	383 725 492	927 005 164
U inozemstvo	771 593 230	19,5	471 185 205	1 072 001 254

	Procijenjena vrijednost	Koeficijent varijacije, %	95%-tni interval pouzdanosti	
			donja granica	gornja granica
Broj jednodневnih putovanja				
Privatna putovanja	3 636 797	2,4	3 465 519	3 808 076
U Hrvatskoj	3 388 502	2,5	3 223 258	3 553 746
U inozemstvo	248 296	7,2	212 722	283 869
Poslovna putovanja	327 463	12,2	248 147	406 779
U Hrvatskoj	307 638	13,1	228 018	387 257
U inozemstvo	19 826	13,7	14 068	25 583
Izdaci jednodневnih putovanja, u kunama				
Izdaci na privatnim putovanjima	1 291 793 691	6,1	1 138 020 512	1 445 566 870
U Hrvatskoj	1 178 281 666	6,5	1 029 083 437	1 327 479 895
U inozemstvo	113 512 025	15,7	78 241 467	148 782 584
Izdaci na poslovnim putovanjima	170 574 985	10,7	134 370 708	206 779 263
U Hrvatskoj	153 484 794	11,7	117 950 466	189 019 122
U inozemstvo	17 090 191	22,2	7 340 442	26 839 940

2.2. Neuzoračka pogreška

Neuzoračke pogreške podrazumijevaju sve ostale pogreške koje nisu vezane za izbor uzorka, kao što su pogreška obuhvata, pogreška mjerenja, pogreška u obradi podataka i pogreška neodgovora.

2.2.1. Pogreška obuhvata

Pogreške obuhvata nastaju odstupanjem od okvira za izbor uzorka. Okvir za izbor uzorka javno je dostupan telefonski imenik za 2021. Stopa valjanih jedinica za istraživanje Turistička aktivnost stanovništva u Republici Hrvatskoj u 2021. iznosila je 85,1%. Odstupanjem od okvira za izbor uzorka nastaju pogreške obuhvata, i to pogreška podobuhvata i pogreška nadobuhvata.

Podobuhvat: kao okvir za uzorak je javno dostupan telefonski imenik za 2021., a okvir za uzorak ne obuhvaća stanovnike (kućanstva) koji nemaju javno dostupan telefonski broj. Nadobuhvat: kućanstva s više od jedne telefonske linije bila su uključena u uzorak, kao i ona kućanstva koja ne ispunjavaju uvjete za provedbu istraživanja (npr. državljani Republike Hrvatske koji žive u inozemstvu i strani državljani koji žive u Republici Hrvatskoj).

2.2.2. Stopa nadobuhvata

Stopa nadobuhvata jest udio jedinica iz uzorka koje ne pripadaju ciljanoj populaciji. Nadobuhvat uzorka fiksnih telefonskih linija iznosio je 15,1% (nadobuhvat: strani državljani koji žive u Hrvatskoj, obrti, poduzeća, institucije, kao što su starački domovi, zatvori i slično te brojevi koji nisu u upotrebi). Nadobuhvat uzorka mobilnih telefonskih linija iznosio je 14,7% (nadobuhvat: strani državljani koji žive u Republici Hrvatskoj, obrti, poduzeća i institucije, kao što su starački domovi, zatvori i slično te brojevi koji nisu u upotrebi, izabrana jedinica ima

manje od 15 godina). Kućanstva s više od jedne telefonske linije bila su uključena u uzorak, kao i ona koja ne ispunjavaju uvjete za provedbu istraživanja (npr. državljani Republike Hrvatske koji žive u inozemstvu i strani državljani koji žive u Republici Hrvatskoj).

Stopa nadobuhvata je 14,9%

2.2.3. Pogreška mjerenja

Pogreške mjerenja podrazumijevaju sve pogreške koje mogu nastati tijekom telefonskog anketiranja i pri unosu podataka u programsku aplikaciju upitnika. Takve se pogreške nastoje smanjiti na najmanju moguću mjeru pravilnim definiranjem anketnog upitnika, ugradnjom kontrola u program za unos podataka tijekom anketiranja (npr. postavljanjem logičkih veza između pojedinih pitanja i slično), redovitom obukom anketara i primjenom odgovarajućih metoda za prikupljanje podataka. Kontrola prikupljenih anketnih podataka obuhvaća detaljnu računsku i logičku kontrolu podataka, kontrolu vrijednosti prema definiranim rasponima, kontrolu najmanjih i najvećih vrijednosti, kontrolu mogućih odgovora, logičke veze između pojedinih odgovora i slično.

2.2.4. Pogreška neodgovora

Pogreške neodgovora prikazuju koliko statističkih jedinica nije odgovorilo na upitnik, odnosno podatke o broju osoba koje nisu prihvatile sudjelovanje u istraživanju.

2.2.5. Stopa neodgovora jedinice

U 2021. neutežena stopa neodgovora iznosila je 35,1%

2.2.6. Stopa neodgovora na određenu varijablu

Najviše neodgovora prisutno je na pitanjima o izdacima za putovanja. Ovaj problem neodgovora na određenu varijablu ublažen je sekvencijalnom hot-desk metodom imputacije.

Pokazatelj se ne izračunava.

2.2.7. Pogreška obrade

Pri obradi podataka provodi se detaljna logičko-računska kontrola, npr. kontrola unesenih vrijednosti prema rasponima i kontrola mogućih odgovora. Navedene kontrole provode se na anketnom upitniku.

2.2.8. Stopa imputacije

Neutežena stopa imputacije za određene varijable:

- izdaci za prijevoz: 10,0%
- izdaci za smještaj: 10,4%
- izdaci za hranu i piće u ugostiteljskim objektima: 10,1%
- ostali izdaci: 7,4%

2.2.9. Pogreška izbora modela

Pokazatelj se za ovo istraživanje ne izračunava.

2.3. Revizija podataka

2.3.1. Politika revizije podataka

U istraživanju se ne objavljuju privremeni podaci i zbog toga nisu predviđene redovite revizije. Na mrežnim stranicama Državnog zavoda za statistiku na poveznici [https://www.dzs.hr/Opća revizijska politika DZS-a](https://www.dzs.hr/Opća_revizijska_politika_DZS-a) korisnici statističkih podataka obaviješteni su o revizijama.

2.3.2. Praksa revizije podataka

U istraživanju se ne objavljuju privremeni podaci i zbog toga nisu predviđene redovite revizije. Neplanirane revizije prouzročene događajima koje nije bilo moguće predvidjeti i na koje nije bilo moguće unaprijed utjecati (naknadne promjene u izvorima podataka ili naknadno utvrđene pogreške u prethodno dostavljenim podacima) u pravilu se diseminiraju u najkraćem mogućem roku.

2.3.3. Prosječna veličina revizije podataka

Pokazatelj nije primjenjiv.

2.4. Desezoniranje

Nije primjenjivo.

3. Pravodobnost i poštovanje rokova objavljivanja

3.1. Pravodobnost

3.1.1. Pravodobnost prvih rezultata

Pokazatelj nije primjenjiv za ovo istraživanje.

3.1.2. Pravodobnost konačnih rezultata

Pravodobnost konačnih rezultata jest šest mjeseci nakon referentnog razdoblja (T + 6).

3.2. Poštovanje rokova objavljivanja

3.2.1. Poštovanje rokova objavljivanja – dostava i objavljivanje

Podaci su objavljeni točno na datum iz Kalendara objavljivanja statističkih podataka. Nema vremenskog odmaka između datuma kada su podaci poslani u Eurostat i vremena kada su trebali biti dostavljeni, tj. podaci su poslani u zadanim rokovima.

4. Pristupačnost i jasnoća

4.1. Priopćenja

Priopćenje Turistička aktivnost stanovništva Republike Hrvatske u 2021.

4.2. Mrežna baza podataka

Mrežne (on-line) baze podataka za istraživanje Turistička aktivnost stanovništva Republike Hrvatske objavljene su na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr u području Baze podataka, Turizam.

Mrežne (on-line) baze podataka nalaze se na internetskim stranicama Eurostata <https://ec.europa.eu/eurostat/web/tourism/data/database>.

4.3. Pristup mikropodacima

Uvjeti prema kojima određeni korisnici mogu imati pristup mikropodacima propisani su Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja povjerljivih statističkih podataka za znanstvene svrhe (NN, br. 137/13.). Mikropodaci se ne objavljuju, nego se dostavljaju samo u Eurostat.

4.4. Dokumentacija o metodologiji

Metodologija istraživanja definirana je u Eurostatovu Metodološkom priručniku statistike turizma. U Priopćenjima i na internetskim stranicama Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr objavljena su metodološka objašnjenja, koja sadržavaju svrhu istraživanja, pravnu i metodološku osnovu, jedinice promatranja, obuhvat, izvore i metode prikupljanja podatka, stope odgovora te definicije. Osnovna metodološka objašnjenja dio su svakog Priopćenja. Eurostatovi metodološki dokumenti dostupni su na poveznici <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-GQ-14-013>.

5. Usklađenost i usporedivost

5.1. Koeficijent asimetričnosti kod zrcalnih statistika

Nije primjenjivo.

5.2. Usporedivost tijekom vremena

Istraživanje je uvedeno 2007. te su podaci raspoloživi od 2007. do 2021.

Podaci od 2012. nisu potpuno usporedivi s podacima iz prethodnih godina zbog provedbe Uredbe (EU) br. 692/2011 Europskog parlamenta i Vijeća, a od 2016. nisu potpuno usporedivi zbog promjene okvira uzorka.

Istraživanje je poboljšano u skladu s Uredbom br. 692/2011 prikupljanjem detaljnijih informacija o putovanjima.

5.3. Usklađenost kratkoročnih i godišnjih statistika

Pokazatelj nije primjenjiv.

5.4. Usklađenost s podacima nacionalnih računa

Pokazatelj nije primjenjiv.

5.5. Usklađenost s podacima iz administrativnih izvora

Pokazatelj nije primjenjiv.

6. Trošak i opterećenje

6.1. Trošak

Troškovi anketara u centru CATI Državnog zavoda za statistiku iznosili su oko 158 000 kuna. Navedeni iznos nije obuhvaćao troškove metodološke i tehničke pripreme istraživanja, obrade podataka i objavljivanja rezultata.

6.2. Opterećenje

Podaci su prikupljeni računalno potpomognutim telefonskim anketiranjem (metoda CATI). Kako bi se smanjilo opterećenje ispitanika koji puno putuju, pitalo ih se za najviše četiri višednevna i četiri jednodnevna putovanja. Intervju je u prosjeku trajao ukupno četiri minute.